

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
ПРИВРЕДУ И ТУРИЗАМ

СОЦИЈАЛНА ЕКОНОМИЈА И СОЦИЈАЛНО ПРЕДУЗЕТНИШТВО

БРОЈ
01/2017

Тема броја:
**Социјална кохезија
као предуслов одрживог
привредног и друштвеног развоја**

Билтен

Социјална економија и социјално предузетништво

часопис Покрајинског секретаријата
за привреду и туризам

Издавач:

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за
привреду и туризам
Иван Ђоковић

Адреса издавача:

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за
привреду и туризам
Булевар Михајла Пупина 16,
21000 Нови Сад
бр. тел: 021/487 4610, 021/487 4613,
021/487 4488
електронска пошта:
office.privreda@vojvodina.gov.rs

Уредница:

Јасмина Станић

Редакција:

Павле Почуч
Ружица Илић

Сарадници:

Нада Арсенин
Софија Богдановић
Тијана Пајковић
Славица Марковић
Милица Мима Ружичић–Новковић
Мирјана Пантелић
Миљана Стојишић Стојановска
Микица Будимировић
Бојан Јаничић
Мина Радмиловић–Пјевац
Дина Ракин
Александра Бобић

Лектура и коректура текстова:

Александра Боројев
Сања Стричић
Милош Зубац

Дизајн:

Милица Павлица

Штампа:

Управа за заједничке послове
покрајинских органа

Година издања: 2017.

Тираж: 100

Реч уреднице:

Намера билтена јесте да окупи актере кохезионе политике у Војводини како би се што лакше прилагодили променама које се дешавају у економској, социјалној и политичкој сфери.

Позивамо Вас да својим предлозима, коментарима и активним учешћем допринесете развијању концепта социјалне економије и социјалног предузетништва.

Да бисмо у 2017. подстакли паметан раст и одржив развој, пишите нам, постављајте питања и предлагите предузетничке идеје за боље и богатије друштво (jasmina.stanic@vojvodina.gov.rs).

Јасмина Станић

Садржај броја:

1 Предговор	3
2 Афирмативни оквир за развој социјалне економије и социјалног предузетништва	4
3 Унапређивање привредног амбијента за запошљавање, професионалну рехабилитацију и радно ангажовање особа са инвалидитетом – конференција.....	6
4 Међународна конвенција о правима особа са инвалидитетом – извод о раду и запошљавању (члан 27)	8
5 О привредном амбијенту за запошљавање, професионалну рехабилитацију и радно ангажовање особа са инвалидитетом из различитих позиција.....	9
5.1 Односи између тражиоца посла и даваоца посла	9
5.2 Какву врсту подршке очекују послодавци у приватном сектору?	9
5.3 Како повећати запошљивост и одрживост особа са инвалидитетом на радном месту?	10
5.4 Радни центар – улога и значај за очување и развој радних способности особа са тешкоћама у (менталном) развоју	10
5.5 Перспектива младих високообразованих особа са инвалидитетом у АП Војводини	12
5.6 Положај младих са инвалидитетом на тржишту рада	13
5.7 Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом	14
5.8 Медији у служби унапређивања привредног амбијента за запошљавање особа са инвалидитетом	14
5.9 Статистичко огледало положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада у АП Војводини	16
5.10 Рекли су о Конференцији	18
6 Улога Покрајинске владе у развоју и вредносној димензији социјалног предузетништва	19
7 Фондови Европске уније као шанса за унапређивање привредног амбијента и јачање инклузивног раста	21
8 Речник појмова	23
9 Списак предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом - са важећом дозволом за рад	26
10 Инфо адресе	30

ПРЕДГОВОР

Покрајински секретаријат за привреду и туризам, у области социјалних права, подстицања запошљавања, развоја људског капитала, побољшања социјалне и економске инклузије, следи претприступне препоруке Европске уније – „Подршка економском, социјалном и територијалном развоју у циљу паметног, одрживог и инклузивног раста“.

Програм реформе политике запошљавања и социјалне политике налаже међусекторско управљање и интероперабилност политике запошљавања и социјалне политике, повећање стопе активности и унапређивање људског капитала, уз редовне евалуације различитих мера и програма. Подстицање и укључивање теже запошљивих лица на тржишту рада и подршка (регионалној и локалној) политици запошљавања основни су задаци политике националног, као и покрајинског акционог плана запошљавања у 2016/2017.

Доношењем Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, у Републици Србији бележи се пораст броја регистрованих запослених особа са инвалидитетом, али и њихова већа флукуација на тржишту рада. Средства фонда за професионалну рехабилитацију и запошљавање, у којем партиципирају и приватни и јавни сектор, користе се за унапређивање људског капитала, као и за субвенционисање послодаваца.

Поставља се питање како да ова средства обезбеде одрживост радних места када је незапосленост најзначајнији показатељ социјалне искључености.

Проблеми и изазови с којима се данас суочавају привреда и друштво постали су превише сложени, а међусобно зависни.

Једносекторски приступ показао се као неефикасан модел развоја.

Нова пословна етика друштвено одговорног пословања налаже успостављање равнотеже између социјалних и економских утицаја предузећа.

Цивилни сектор има потребу за новим начинима одрживости, што захтева већи број иницијатива за друштвену добробит, док јавни сектор одговора за усмеравање система вредности који ће на најбољи начин решавати бројна питања и омогућити учешће свих чланова друштва.

Приступање Европској унији једна је од кључних одредница спољне политике Србије и стратешко опредељење Владе Републике Србије. На том путу, од Србије се очекује да у домаће законодавство, јавне мере и институције укључи циљеве и мере који су дефинисани заједничким стратешким документима Европске уније. Иако у овом процесу економске политике имају приоритет, политика социјалног укључивања представља важан аспект приближавања Европској унији. Стога, укључивање у европски социјални процес и усаглашавање институционалног оквира и политика јесу обавезе које су пред Србијом у процесу њеног придруживања Европској унији. То подразумева промене у институционалном оквиру, методологији праћења стања и ефеката политика, али и промене у обликовању и повезивању релевантних политика.

Политика Покрајинске владе у наредном периоду, инсистираће на међусекторском партнерству и одрживим моделима пословања с препознатљивом социјално-економском компонентом и мерљивим резултатима.

потпредседник Покрајинске владе и
покрајински секретар за привреду и туризам

Иван Ђоковић

АФИРМАТИВНИ ОКВИР ЗА РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ И СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА

Признавање пуног потенцијала социјалног предузетништва као комплементарне снаге у економији захтева афирмативни политички оквир, подстицање, планирања активности и њихово буџетирање.

Војводина има велики потенцијал за развој социјалног предузетништва, што говори и податак да се посматрано по регионима највећи број социјалних предузећа налази у региону Војводине, чак 45,3% (Бачка 22%, Банат 16,2% и Срем 7,1%). Од тога, активне земљорадничке задруге у Војводини чине 15%.

Покрајински органи управе финансирају бројне активности са елементима социјалног предузетништва, али их не препознају умногоме као друштвено економски потенцијал, чиме је вредносна димензија овог концепта предузетништва доведена у питање, као и публицитет, финансирање, резултати и очекивања, иницијативе и други елементи важни за одрживост и развој заједнице.

Поводом тога, Покрајински секретаријат за привреду и туризам кандидовао је нову програмску линију у буџету за 2017. годину, чији ће критеријуми бити пажљиво прописани, а резултати праћени. За програмску линију *Подршка развоју капацитета социјалних предузећа и социјално предузетничких иновација* планирано је шеснаест милиона динара. Средства су намењена привредним друштвима и локалним самоуправама који ће унапредити амбијент за запошљавање особа са инвалидитетом, као и особа из других категорија с додатним факторима отежаног запошљавања, инвестирањем у физичка средства за рад.

заменик покрајинског секретара
за привреду и туризам

Павле Почуч

ТРОСТРУКА ВРЕДНОСТ

ШТА ЈЕ СОЦИЈАЛНА ЕКОНОМИЈА?

Социјална економија јесте поље економије у коме послују све оне организације чији је циљ остварење социјалне (друштвене) мисије и које делују по принципима узајамне помоћи и демократије.

У традиционалне актере социјалне економије сврставају се: задруге, удружења, фондације, организације узајамне помоћи које постоје већ више од једног века. Социјална предузећа су актери социјалне економије.

ШТА ЈЕ СОЦИЈАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ?

“Предузећа су оператори социјалне економије чији је основни циљ остваривање социјалног/друштвеног учинка, а не стварање профита за власнике и акционаре. Социјално предузеће производи добра и/или услуге за тржиште на предузетнички и иновативан начин и стечени профит користи за постизање друштвеног циља. Управљање је одговорно и отворено, укључује запослене, кориснике и све друге актере заинтересоване за активности социјалног предузећа” (Европска комисија - *Social Business Initiative*).

ШТА ЈЕ СОЦИЈАЛНО ПРЕДУЗЕТНИШТВО?

Социјално предузетништво јесте иновативан начин да људи реше различите економске, образовне, здравствене и еколошке проблеме у својој заједници путем свог рада – удруживањем и коришћењем одрживих бизнис модела односно употребом предузетничких принципа.

ШТА ЈЕ ЗАЈЕДНИЧКО РАЗЛИЧИТИМ ОБЛИЦИМА СОЦИЈАЛНИХ ПРЕДУЗЕЋА?

Послују да би решили неки проблем у друштву.

Не постоји власник којем припада профит.

Профит се улаже у решавање одређеног проблема у друштву, реинвестира се у предузеће или се дели свим запосленима.

КОНФЕРЕНЦИЈА „УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ, ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И РАДНО АНГАЖОВАЊЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ”

Покрајински секретаријат за привреду и туризам поводом Међународног дана особа са инвалидитетом организовао је Конференцију „Унапређење привредног амбијента за запошљавање, професионалну рехабилитацију и радно ангажовање особа са инвалидитетом”, с циљем да стимулише међусекторска партнерства, заједнички рад на испуњењу обавеза, преиспитивање односа предузетих активности и остварених резултата, као и ревидирање неодрживих модела у пракси.

Конференција је одржана у Едукативном центру за обуке у професионалним и радним вештинама (Индустријска 3), 02. децембра 2016. године.

На ову конференцију позвани су представници министарства, покрајинских и локалних институција који су одговорни за имплементацију програма који подстиче социјалну инклузију, предузетници и социјални предузетници, друштвено одговорни привредни субјекти, цивилне организације и удружења, медији и многи појединци са оптимизмом и филантропским сензибилитетом.

И н в а л и д и т е т

Инвалидитет – као друштвена појава – **нема тенденцију смањења** и пажња посвећена инвалидитету биће актуелна и убудуће.

Подаци Уједињених нација говоре о **порасту броја особа које живе са инвалидитетом** и који је условљен напретком медицине и технологије – с једне стране, а с друге стране – продужењем људског (радног) века, саобраћајним и другим несрећама, болестима, злоупотребом супстанци и томе слично.

Проблем инвалидитета зато **није само ствар појединца**, већ идеолошко питање које захтева друштвене промене, као и политичко питање повезано с људским правима.

Особе са инвалидитетом припадају мултихетерогеној циљној групи чија позиција на тржишту рада зависи од много фактора (личних карактеристика, извора мотивације, сложености инвалидитета и степена рехабилитације, професионалне оријентације и образовног нивоа, ужег и ширег окружења, правног основа настанка инвалидитета, места пребивалишта и приступачности средине, материјалних и породичних прилика, постојећих вештина и потенцијала). Углавном, особе са инвалидитетом припадају категорији лица која се теже запошљавају и чешће губе посао.

Фокус конференције

- Привреда као основна друштвена делатност;
- Економска и друштвена одрживост;
- Партиципаторни приступ;
- Међусекторско партнерство;
- Рад са људима, а не за њих;
- Право на рехабилитацију, рад и развој;
- Радна места;
- Људски производни фактор;
- Активно становништво – које ствара средства за живот.

Кључне вредности:

- развој,
- социјална кохезија,
- одговорност,
- одрживост,
- оснаживање,
- социјална правда,
- инклузија,
- поштовање,
- поверење...

Конференција је тематски планирана уз отворену размену мишљења током излагања. О проблемима младих и о значају очувања и развоја радних способности особа с тешкоћама у менталном развоју чули смо из перспективе радних центара; из аспекта високог образовања било је речи о тешкоћама младих са инвалидитетом, који по завршетку студија трагају за запослењем и остварењем професионалне праксе; најновија истраживања цивилног сектора приказала су могућности на тржишту рада за младе особе са инвалидитетом; Национална служба за запошљавање представила је активну политику запошљавања ове категорије и указала на реалне прилике; послодавци су говорили о потребама да радна места за особе са инвалидитетом „оживе” насупрот „виртуелних” радних места; стручњаци за развој и рехабилитацију људских ресурса говорили су о специфичностима утицаја на радну ефикасност која је привредни императив; било је речи и о позицији, перспективи и тенденцији предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ; напослетку, говорило се о важности и одговорности медија – као партнера за стварање инклузивнијег привредног амбијента.

МЕЂУНАРОДНА КОНВЕНЦИЈА О ПРАВИМА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ¹

Република Србија је потписница Међународне конвенције о правима особа са инвалидитетом од децембра 2007. године.

Државе уговорнице признају особама са инвалидитетом право на рад, равноправно с другима: право на могућност стицања средстава за живот радом који је слободно изабран или прихваћен на тржишту рада и у радној средини која је отворена, укључива и приступачна за особе са инвалидитетом.

Државе уговорнице ће гарантовати и унапређивати остваривање права на рад, укључујући и оне особе које постану инвалиди током рада, тако што ће предузети одговарајуће кораке путем законодавства, између осталог, с циљем:

(а) забране дискриминације на основу инвалидности у вези са свим питањима у погледу свих облика запошљавања, укључујући услове за ступање у радни однос, ангажовање и запошљавање, сталност запошљавања, напредовање на радном месту и безбедне и здраве радне услове;

(б) заштите права особа са инвалидитетом да – равноправно с другима – уживају праведне и повољне услове за рад, укључујући једнаке могућности и надокнаду за рад једнаке вредности, безбедне и здраве радне услове, као и заштиту од узнемиравања и исправљање неправди;

(в) стварања услова да особе са инвалидитетом имају могућност да остварују своје право на рад и синдикално удруживање, равноправно с другима;

(г) омогућавања особама са инвалидитетом да имају ефикасан приступ општим техничким програмима и програмима за стручно усмеравање, као и услугама налажења посла и стручне и континуиране обуке;

(д) подстицања могућности запошљавања и напредовања у каријери за особе са инвалидитетом на тржишту рада, као и пружање помоћи у проналажењу, стицању, очувању посла и враћања на посао;

(ђ) унапређивања могућности за самозапошљавање, предузетништво, развој задруга и отпочињање властитог посла;

(е) запошљавања особа са инвалидитетом у јавном сектору;

(ж) подстицања запошљавања особа са инвалидитетом у приватном сектору путем одговарајућих политика и мера, које могу обухватати и афирмативне акционе програме, подстицаје и друге мере;

(з) обезбеђења разумног смештаја особама са инвалидитетом на радном месту;

(и) подстицања особа са инвалидитетом да стичу радно искуство на отвореном тржишту рада;

(ј) подстицања програма стручне и професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом, програма за задржавање посла и враћање на посао особа са инвалидитетом.

¹ Члан 27 извод из Међународне конвенције о правима особа са инвалидитетом који се односи на рад и запошљавање; припремила Милица Мима Ружичић-Новковић

О ПРИВРЕДНОМ АМБИЈЕНТУ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ, ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И РАДНО АНГАЖОВАЊЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ИЗ РАЗЛИЧИТИХ ПОЗИЦИЈА

Односи између тражиоца посла и даваоца посла

Центар за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом НСЗ,

Нада Арсенин

Улога Националне службе за запошљавање на тржишту рада огледа се у следећем:

- посредовање у запошљавању;
- побољшање услова на тржишту рада;
- подстицање запошљавања и социјалног укључивања теже запошљивих лица;
- подршка регионалној и локалној политици запошљавања;
- процена радне способности.

Особе са инвалидитетом сусрећу се са свим потешкоћама, као и остали незапослени приликом тражења посла. Најчешће тешкоће у тражењу посла које наводе јесу: смањене шансе за запослење због малог броја радних места у струци, године старости, недостатак радног искуства и знања и вештина, изостанак повратне информације послодавца након конкурсисања за конкретно радно место, ограничења у вези са здравственим стањем, непостојање препорука за запослење, мањак самопоуздања.

Сходно Закону о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, послодавци имају обавезу која налаже да послодавци преко 20 запослених треба да имају бар једну особу са инвалидитетом у радном односу.

Послодавац ту своју обавезу може и да плати или да направи уговор о коришћењу услуга предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Држава додатно стимулише запошљавање особа са инвалидитетом путем наменских програма и мера: субвенције за отварање нових радних места; субвенције за samozapošljavanje; субвенције зараде за ОСИ без радног искуства; субвенције за запошљавање корисника новчане социјалне помоћи; јавни радови; стручна пракса; запошљавање приправника; програм стицања практичних знања; обуке на захтев послодавца; обуке за потребе тржишта рада.

За радно место намењено особи са инвалидитетом могу се рефундирати трошкови прилагођавања радног места или радна асистенција.

Какву врсту подршке очекују послодавци у приватном сектору?

Унија послодаваца Војводине,

Миљана Стојшић Стојановска

Генерално, постоји прилична незаинтересованост послодаваца из приватног сектора за сва питања која нису у директној вези са економским интересом. Запошљавање особа са инвалидитетом сматрају додатним „наметом” тим више, јер се јавни сектор штити изговором о забрани повећања броја радних места па своју обавезу извршавају на индиректан начин, односно уплатом у фонд при Министарству финансија.

Унија послодаваца Војводине релизовала је неколико пројеката за подршку послодавцима при запошљавању особа са инвалидитетом и закључила да обавеза утврђена законом није довољна за суштинско решавање питања пуне квотне запослености. Потребно је радити на сузбијању предрасуда и стереотипа, уз афирмативну медијску кампању и примере добре праксе у јавном сектору. Послодавци очекују стручну подршку у поступку запошљавања и оперативну службу за евентуалне проблеме током рада.

Приватни сектор очекује Закон о социјалном предузетништву и нада се да могу бити важна карика за подршку развоју овом сектору. Себе виде као партнере који ће бити вредновани као важни актери за допринос заједници а за средства која издвајају очекују конкретне резултате од стране одговорних институција.

Субвенције и олакшице за подршку запошљавању особа са инвалидитетом сматрају од помоћи, али очекују да процедуре у овом случају треба растеретити бирократске форме која често ремети партнерство између тражиоца и даваоца посла.

Како повећати запошљивост и одрживост особа са инвалидитетом на радном месту?

Стручна служба предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом „Гоша Солко” Смедеревска Паланка,

Софија Богдановић и Тијана Пајковић

У Србији постоји око 50 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом. Од укупног броја свих запослених, у овим предузећима, преко 50% чине особе са инвалидитетом. Предузећа су у обавези да запошљавају два стручна сарадника на местима „саветник за интеграцију на радном месту” и „сарадник за професионалну асистенцију ОСИ”. На овим радним местима могу радити: психолози, педагози, дефектолози, социјални радници, социолози и сл. Ова предузећа подржало је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања – како у виду финансијске помоћи, тако и у свакодневной подршци у вези са њиховим успешним функционисањем и запошљавањем особа са инвалидитетом. Делокруг рада стручних лица јесте разнолик, али најчешће области рада јесу: процена радне способности за радно место, каријерно вођење и интеграција, саветодавни рад, развој мотивације, обуке незапослених особа са инвалидитетом, с посебним методошким приступима.

Једна од основних задатака саветника за интеграцију на радном месту и/или „сарадника за професионалну асистенцију ОСИ” јесте сагледавање потребне подршке, асистенција, постизање радне ефикасности, очување мотивације и развој тимских вештина особа које треба да извршавају радне задатке на безбедан и ефикасан начин – по себе и околину.

Као проблеме „позива” истичу недовољан публицитет струке, као и минимизирање доприноса стручне службе од стране менаџмента, али и базично неповерење запослених.

Радни центар – улога и значај за очување и развој радних способности особа с тешкоћама у (менталном) развоју

Школа за основно и средње образовање „Милан Петровић” са Домом ученика, Нови Сад

мр Славица Марковић

Радни центар је једна од организационих јединица Школе за основно и средње образовање „Милан Петровић”. Настао је 2005. године из потребе да спречи губитак радних и мотивационих потенцијала омладинаца који желе да раде а немају посао, као радно терапијска активност и вид дуготрајне професионалне рехабилитације.

Према Закону о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, радни центри су препознати као места за особе чија је процењена радна ефикасност мања од потребне за рад у општим и посебним условима. И поред недореченог статуса и проблема, радни центри имају све више корисника којима рад прија и користи.

На основу процене радних способности, корисници су укључени у петнаест радних погона. Уз подршку стручног тима и социјалних партнера – друштвено одговорних предузећа, програмским активностима омогућено је стицање, одржавање и унапређивање радних и социјалних вештина и способности корисника, развијање њихове самосталности, самопоуздања и самопоштовања.

Продајом производа и пружањем услуга у оквиру радног центра или посредством услужног/сервисног центра за подршку запошљавању у оквиру отворене привреде, омогућено је подизање квалитета живота корисника и њихових породица, чиме је омогућена социјална инклузија особа са инвалидитетом.

Волели бисмо да – поред подршке – имају континуитет у раду, као и накнаду за рад.

На Конференцији „Унапређивање привредног амбијента за запошљавање, професионалну рехабилитацију и радно ангажовање особа са инвалидитетом” у Едукативном центру 02.12.2016. године, чланови **АРТ радионице** Радног центра ШОСО „Милан Петровић” организовали су изложбу ликовних радова, док је **машинска радионица** приказала инсталацију од материјала из радионица за рециклажу електронског и електричног отпада – „Породицу робота”.

Аутори ликовних радова:

- Јелена Дамњановић (1995), помоћник књиговесца – Сlike
- Марко Красула (1989), помоћник књиговесца – Сlike
- Марко Рошулов (1989), ручни ткач – Таписерије
- Михајло Петровић (1987), ручни ткач – Сlike

Кулинарска радионица радног центра, уз организациону помоћ инструктора, обезбедила је прављење и послуживање хране и пића и завидан радни потенцијал.

**ОД ШКОЛЕ ДО ЗАПОСЛЕЊА:
Прелаз студената са хендикепом
од високог образовања
до запошљавања**

Trans2Work UNS тим:

Доц. др Бојан Јаничић; доц. др Ана Билиновић; дипл. инж. Стефан Савић, проф. др Јасмина Клеменовић

Филозофски факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду.

Програм *Ерасмус+* и пројекат „Trans2Work” (*School-to-Work Transition for Higher education students with disabilities in Serbia, Bosnia & Herzegovina and Montenegro, 2015 – 2018*) међународни су пројекти 23 партнера из земаља Европске уније и три земље региона (Република Србија, Босна и Херцеговина и Црна Гора).

Пројекат, на којем је један од партнера и Универзитет у Новом Саду, обраћа се садашњим и будућим дипломцима са инвалидитетом, послодавцима из свих сектора, високошколским институцијама, али и осталим заинтересованим странама, укључујући и владине организације и креаторе политике за обуку и образовање особа са инвалидитетом.

Циљеви пројекта могу се дефинисати као припрема и унапређивање капацитета високошколских институција за пружање подршке студентима са инвалидитетом у преласку са образовања на тржиште рада, повезивање високог образовања с радним окружењем примереним особама са инвалидитетом, усклађивање транзиционих могућности и вештина студената са инвалидитетом са праксом и политиком Европске уније, те као припрема потенцијалних послодаваца да боље разумеју специфичности запослених са инвалидитетом ради креирања понуде нових радних места за ове особе.

Пројекат своје циљеве, између осталог, намерава да оствари креирањем веб-алата и платформе који ће служити особама са инвалидитетом да идентификују своје могућности у погледу запошљавања, али и да стекну додатне вештине на циљаним семинарима и *e-learning* курсевима. Платформа и веб-алат пружиће прилику и послодавцима да из редова високообразованих особа са инвалидитетом регрутују нове запослене који ће најбоље задовољавати њихове потребе, али и да се едукују у вези с потребама и квалитетима запослених са инвалидитетом. Саставни део веб-алата биће база особа са инвалидитетом које траже посао, са свим њиховим компетенцијама и потребама, те база послодаваца с понудом радних места за особе са инвалидитетом. Контакт између особа са инвалидитетом које траже посао и потенцијалних послодаваца биће оствариван посредством ментора који ће имати саветодавну улогу и који ће пружати подршку особама са инвалидитетом у доношењу одлука у вези с каријером.

Према мишљењу студената са инвалидитетом, да би поспешили њихово запошљавање, послодавци би требало, пре свега, да побољшају доступност радног окружења, да пруже подршку улози ментора у првом периоду рада, те да организују додатне обуке. У исту сврху, високошколске установе би требало да се фокусирају на развој способности интеграције и комуникације знања, проналаска и критичког сагледавања информација из разних извора, те на развој способности за тимски рад.

Као најзначајније услове који би помогли да особе са инвалидитетом и задрже посао, послодавци наводе кредитне и пореске олакшице, употребу асистивне технологије, организовање праксе циљане на особе са инвалидитетом, те едукације које би повећале осетљивост послодаваца на потребе особа са инвалидитетом.

Више о пројекту *Trans2Work* на веб-сајту <http://trans2work.eu/sr/>.

Положај младих са инвалидитетом на тржишту рада

Форум младих са инвалидитетом,

Микица Будимировић

Форум младих са инвалидитетом јесте невладина непрофитна организација која представља и заступа интересе особа са инвалидитетом у неколико области (образовање, запошљавање, приступачност, предузетништво, социјална политика и социјална заштита), омогућавајући побољшање положаја особа са инвалидитетом и креирање друштва једнаких могућности.

За младе са инвалидитетом запосленост је кључни механизам социјалног укључивања, као и за младе уопште, али и поља афирмације људских права и социјалне правде.

Подаци о положају младих са инвалидитетом на тржишту рада у Граду Београду прикупљени су 2016. године, на основу емпиријског истраживања реализованог у оквиру пројекта Активацијом до инклузије у запошљавању – подршка младима са инвалидитетом. Пројекат је финансирало Министарство омладине и спорта Републике Србије.

Анкетно истраживање обављено је на узорку од 119 незапослених и 78 неактивних младих са инвалидитетом. Узорак је прикупљен на територији града Београда, у свих 17 градских и приградских општина.

Знатан број младих са инвалидитетом активан је на тржишту рада у Београду, мотивисани су и осећају се оспособљеним за радне задатке.

На страни потражње, ствари су мало другачије. Закон је приморао послодавце да запошљавају особе са инвалидитетом, али они још увек трагају за особама са инвалидитетом које имају „лакше“ облике инвалидитета и за које морају да праве мање прилагођавања да би их интегрисали у радни процес и колектив.

Изузетак су велике корпорације које су стандарде за запошљавање особа са инвалидитетом развијале и раније у својим политикама корпоративне одговорности и које - због броја особа са инвалидитетом које запошљавају - имају развијене системе за њихову професионалну рехабилитацију који често превазилазе стандарде које је потписала држава и подразумевају партнерства са удружењима особа са инвалидитетом и пружаоцима услуга посредовања у запошљавању.

Препорука Форума младих: побољшати „слику“ коју послодавци генерално имају о особама са инвалидитетом и спремност да запосле уместо да плате.

Такође, требало би повећати број запослених особа са инвалидитетом у јавном сектору и информисаност тих особа о правима и обавезама за време радног односа.

Као цивилна организација, Форум младих залаже се за развој концепта социјалних предузећа, као и за изградњу узајамне мреже подршке.

Најважнији резултати: реализовали смо „Школу социјалног предузетништва“ за развој социјалних бизнис идеја - четири године за редом; поменуто школу до сад је похађало 63 учесника; укупно је развијено 35 бизнис-планова; једном социјалном предузећу доделили смо *start-up* грант.

Организовали смо први „Сајам социјалног предузетништва“ у Београду, на коме се представило 42 излагача и који је посетило преко 500 особа.

Развили смо програм и методологију за први инкубатор за социјална предузећа. На јавном конкурс одабрано је четири станара тог инкубатора у 2015. години.

Више о истраживању на веб-сајту: www.fmi.rs / Публикације Форума младих са инвалидитетом

Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом

УИПС – Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Републике Србије,

Мирјана Пантелић

Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом је пословно, стручно, невладино и непрофитно удружење чији су оснивачи и чланови предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Удружење је основано пре 50 година. Тренутно 49 предузећа има дозволу за рад, од тога су 30 активни чланови. Активни чланови плаћају чланарине, учествују у органима удружења, дају предлоге за рад удружења и сл.

Органи УИПС-а јесу: скупштина, управни одбор, надзорни одбор, директор и стручна служба.

Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом или привредни субјекти с посебним статусом јесу део привредног амбијента и имају две подједнако важне функције: економску – која подразумева пословање на тржишним принципима и социјалну – која је усмерена на посебне услове, специфичне људске ресурсе и стварање социјалне кохезије. Имају сталну подршку државе у виду субвенција за зараде запослених, те посебна годишња средства за нове инвестиције.

Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом и у наредном периоду радиће на унапређивању услова за развој оваквих привредних субјеката, подизању свести о партнерству и заједништву, организацији функционалних едукација за запослене, праћењу савремених тенденција и могућности из области социјалне економије и предузетништва.

Поред традиционалне лојалности нашим привредним субјектима, очекујемо сарадњу с надлежним државним органима, институцијама и организацијама, како би резултати свих нас донели бољитак заједници, привреди и људима.

Медији у служби унапређивања привредног амбијента за запошљавање особа са инвалидитетом

Центар „Живети усправно”,

мр Милица Мима Ружичић-Новковић

Предуслов релевантном извештавању - који доприноси подстицајном амбијенту за запошљавање особа са инвалидитетом - јесте и њихово присуство на таквим пословима, како би са својим колегама могли да деле искуство, јер животну материју морамо да познајемо и свакодневно с њом да имамо контакт да би она постала тема сваког бављења (и медијског).

Приступ извештавању треба да буде заснован на једнаким очекивањима и промовисању једнаких могућности, што подразумева релевантне теме и приступ теми из перспективе самих особа које имају инвалидитет, смештање теме у општи а не изолован контекст који је проистекао из устаљених ставова (нпр. посебни услови, установе, помагала, сиромаштво, патња нас самих и особа са којима живимо зато што живимо, тражење разумевања и помоћи од шире заједнице због тога).

Афирмативно извештавање према особама са инвалидитетом треба да се залаже за пуну примену закона, и за коректно извештавање.

Социјална кохезија као предуслов одрживог економског и друштвеног развоја

„Лале & Сосе” настале у грнчарској радионици радног центра ОШ „Милан Петровић” својом причом и препознатљивим шармом, постале су етички сувенир Покрајинског секретаријата за привреду и туризам.

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ПРИВРЕДУ И ТУРИЗАМ – СТАТИСТИЧКО ОГЛЕДАЛО ПОЛОЖАЈА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ НА ТРЖИШТУ РАДА У АП ВОЈВОДИНИ

Самостална саветница за развој социјалног предузетништва и
запошљавање особа са инвалидитетом, Јасмина Станић

Покрајински секретаријат за привреду и туризам прати утицај актуелног привредног контекста на ову циљну групу у АП Војводини од ступања на снагу Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Регистровано запошљавање особа са инвалидитетом током последњих пет година континуирано расте (Графички приказ 1), али нема примарни утицај на број регистрованих незапослених особа са инвалидитетом у истом периоду када се број регистрованих особа кретао између 6.000 и 7.300 (Графички приказ 2).

Графички приказ 1.

Графички приказ 2.

Фактори који су утицали на регистровану незапосленост и запосленост ОСИ јесу бројни: препоруке за хармонизацију законодавног и институционалног оквира, применом општих и посебних закона, „квотне обавезе“ и већа потражња од стране обвезника закона, али и рестриктивнија политика за одлазак у инвалидску пензију; број захтева за процену радне способности и „пожељан статус“ на тржишту рада из редова „осталих без посла“, накнаде на основу незапослености које зависе од правног основа признавања инвалидитета, развој информационих технологија и веће могућности за образовање, активна политика запошљавања путем наменских мера и програма.

Према подацима Покрајинске службе за запошљавање, у АП Војводини је током **2016.** године – у процесу запошљавања учествовало је 3.525 особа са инвалидитетом, од тога – 1.199 жена (34%), што је приближно исто као претходне године.

У истом периоду, регистровано је 7.064 незапослене особе са инвалидитетом (5% мање у поређењу с 2015. годином). Жене учествују са 31% (2.190 жена ОСИ).

Структура незапослених је без значајнијих промена: најбројнији су они старосне доби преко 40 година, њих 72%, док млади до 30 година партиципирају са 20%. Без квалификације је 48%, док је с високим или вишим образовањем 5% особа са инвалидитетом. До годину дана посао чека 18% незапослених са инвалидитеом, док је 30% пријављених без запослења дужи од 10 година.

У 2016. години на тржиште рада пријавило се 1.977 ОСИ, од тога – 668 жена (34%).

Према Закону о професионалној рехабилитацији и запошљавању ОСИ, обвезници запошљавања особа са инвалидитетом јесу сви послодавци у јавном и приватном сектору с више од 20 запослених. Они су тиме и најмоћнија платформа „резервисаних радних места” за особе са инвалидитетом.

У АП Војводини, сходно поменутом закону, капацитет за запошљавање особа са инвалидитетом јесу две трећине у приватном сектору и једна трећина у јавном сектору.

У АП Војводини код послодаваца обвезника закона, укупно је пријављивано око 4.186 особа с решењем о инвалидитету (72% обавезе), а пуном применом закона у форми понуде радног места само у АП Војводини могло би се **запослити још око 1.500 особа с неком „врстом” инвалидитета.** У просеку, око 26% законске обавезе уплаћује се у фонд при Министарству финансија (просечне годишње уплате у динарима и статистичка тенденција за 2016. годину износи 560.000.000,00 динара), док 2% обвезника обавезе извршавају уговорима о пословно техничкој сарадњи с предузећима за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ.

Начини извршавања обавезе запошљавања ОСИ у АПВ – 2016. године

Начин извршавања обавезе	Јавни сектор		Приватни сектор		Просек извршавања обавезе
Запослено	1412	75%	2774	71%	72%
Уплата у фонд при Министарству финансија	447	24%	1067	27%	26%
Извршење уговора	10	1%	83	2%	2%
Укупно	1869	100%	3924	100%	100%

Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ у АП Војводини

У АП Војводини налази се 16 предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање ОСИ, од тога 14 у приватном власништву. У тим предузећима је од укупно 650 запослених, око 400 особа са инвалидитетом.

Током последње две године, у АП Војводини основано је седам предузећа, од тога два у 2016. години („ITECCION” д.о.о. из Панчева – делатност ИТ развоја и „Сунце 021” д.о.о. из Сремске Каменице – грађевински радови).

Рекли су о Конференцији...

- *Марија Хоџић, „Лира” д.о.о., заштитна радионица Кикинда, в.д. директора:*
„Конференција је била корисна, занимљива и дивна. Тема је заиста свеобухватно обрађена и покривени су сви аспекти проблема. Све похвале организаторима и надам се да ће таквих догађаја бити више у будућности.”
- *Миљана Стојишић Стојановска, Унија послодаваца Војводине, директорка:*
„УПВ је свесна важности партнерства, социјалног дијалога и друштвене одговорности у привреди и у области запошљавања особа са инвалидитетом и драго нам је што смо учествовали с покрајинским секретаријатом и осталим партнерима у разматрању ове теме.”
- *Мирјана Пантелић, Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију Републике Србије, секретарка:*
„Хвала вам на позиву и прилици која нам је пружена. Уживали смо у беспрекорној организацији и са поносом били део заједничке теме, с надом да ћемо допринети бољим резултатима у времену пред нама.”
- *Јована Кривокућа Миловановић, Форум младих особа са инвалидитетом, извршна директорка:*
„Задовољство је било бити део ове конференције!”

ОКРУГЛИ СТО „УЛОГА ПОКРАЈИНСКЕ ВЛАДЕ У РАЗВОЈУ И ВРЕДНОСНОЈ ДИМЕНЗИЈИ СОЦИЈАЛНОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА”

Покрајински секретаријат за привреду и туризам 09.12.2016. године у Скупштини АПВ одржао је округли сто на тему „Улога Покрајинске владе у развоју и вредносној димензији социјалног предузетништва”.

Циљ овог округлог стола био је да „поље социјалне економије” у АП Војводини буде припремљено тако да се препозна, подржи и промовише вредност социјалних предузећа – оператора социјалне економије.

У отвореном разговору са стручњацима из ове области, усагласили смо се да су регионална и локална политичка подршка неопходне за стварање повољног „екосистема” за развојни утицај овог сектора у АП Војводини.

Такође, истакнута је важност локалних самоуправа – као саговорника предузећа, чије пословање је дубоко укорењено у локалне заједнице које имају и највише користи од постојања и пословања социјалних предузећа. Социјална предузећа – као пружаоци социјалних услуга – могу оперативније одговорити на бројне друштвене проблеме у локалним срединама.

Повољан „екосистем” виђен је и у облику социјалних инкубатора за нова предузећа али препозната је и важност образовног кадра који ће знањем и сензибилитетом обезбедити даљи развој и одрживост тих привредних субјеката.

Кластер социјалних предузећа такође је представљен као део инфраструктуре који може дати допринос развоју.

Заменик покрајинског секретара за привреду и туризам, Павле Почуч, упознао је учеснике с предлогом за увођење нове програмске активности у буџет Покрајинског секретаријата за привреду и туризам, за 2017. Годину; у питању је подршка развоју капацитета социјалних предузећа и социјално предузетничких иновација.

Иницијална средства у покрајинском буџету отвориће могућност партнерства за бројне позиве Европске уније када је реч о развоју социјалне економије и социјалних предузећа. Област је мултисекторска и мултидимензионална, те пружа могућност за бројна партнерства: интеграција „угрожених” категорија у свет рада, пружању социјалних услуга (брига о старијима, деци, здравство, запошљавање и обука), јавне услуге (превоз, људска права), заштита животне средине, пољопривреда, култура, туризам, спорт, слободно време и сличне кохезионе активности од интереса за заједницу.

Европски покрет у Србији и Европски институт за истраживање задруга и социјалних предузећа, Италија (ауторке: Дина Ракин и Александра Бобић) представили су и поделили учесницима водич „Друштвено, корисно, одрживо – Како основати социјално предузеће у Србији” с примерима добре праксе.

Водич се може преузети на адреси:

<http://www.emins.org/srpski/projects/article/vise-zajednice-u-biznisu>

Препоруке округлог стола

- **На покрајинском нивоу**
 - ❖ Мапирање постојећих искустава и предузећа, упознавање и праћење услова у којима послују, динамика настанка и одрживости.
 - ❖ Успостављање координационог тела на покрајинском нивоу (Савет за развој социјалног предузетништва у АП Војводини).
 - ❖ Повећање сензибилитета за ову тему на локалном нивоу.
 - ❖ Етичка куповина и клаузуле од друштвеног значаја.
 - ❖ Промоција и представљање концепта социјалног предузећа државним службама и представницима власти и широј јавности – као економског модела који оснажује заједнице и омогућава активним грађанима да сами нађу одговарајуће решење путем економских активности (Социјално рачуноводство и ревизија)
- **На националном нивоу**
 - ❖ Увођење фискалних олакшица за предузећа која послују по принципима социјалних предузећа.
 - ❖ Израда одговарајућег закона тек пошто се добро упозна ситуација на терену, као и карактеристике и модели социјалних предузећа у Републици Србији.

ФОНД „ЕВРОПСКИ ПОСЛОВИ“ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

www.vojvodinahouse.eu

ФОНДОВИ ЕУ КАО ШАНСА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА И ЈАЧАЊЕ ИНКЛУЗИВНОГ РАСТА

Фонд „Европски послови“, Мина Радмиловић –Пјевац

Последњих година, у Европи се бележи све већи интерес за социјална предузећа којима се признаје веома важна улога у решавању друштвених и еколошких изазова. Европска унија препознаје социјално предузетништво у неким од својих кључних докумената (Стратегија Европа 2020, Акт о социјалном предузетништву и Акт о јединственом тржишту) који истичу чињеницу да „социјална економија има велики потенцијал који може да допринесе процесу европских интеграција и постане модел за превазилажење кризе“.

Део финансирања социјалних предузећа долази од донатора, спонзорстава, као и из европских фондова. Да би остварили право на бесповратна средства, неопходно је написати добар пројекат. Поред тога, важна су партнерства у виду заједничког наступа на пројектима, важно је да пројекат има свој општи и специфични циљ и да као такав реши одређене проблеме локалне средине.

Посматрајући фондове ЕУ, расположиве за дату тему, разликујемо средства инструмента за претприступну помоћ и програме ЕУ. Путем Интеррег програма прекограничне сарадње с Мађарском, Румунијом, Хрватском и Босном и Херцеговином (програми који су релевантни за институције с подручја Војводине), ИПА финансира развој социјалног предузетништва, комбиновањем иновација са економским, тржишним активностима и социјалним узроцима. Социјално предузетништво мора да садржи два битна елемента – мора бити усмерено на постизање друштвених промена и мора да садржи иновације. Подршку у овом инструменту има и промовисање запошљавања и основних услуга за јачање инклузивног раста; побољшање квалитета јавног здравља и социјалних услуга у програмском подручју; унапређивање капацитета радне снаге и проширење могућности за запошљавање.

Расположиви фондови ЕУ

ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТУПНУ ПОМОЋ ПРОГРАМИ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ

- ИНТЕРРЕГ ИПА програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија
- ИНТЕРРЕГ ИПА програм прекограничне сарадње Румунија – Србија
- ИНТЕРРЕГ ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска – Србија
- ИНТЕРРЕГ ИПА програм прекограничне сарадње Србија – Босна и Херцеговина

ПРОГРАМИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Програм за запошљавање и социјалне иновације (ЕаСИ)

КОСМЕ

Од програма ЕУ, најрелевантнији је програм за запошљавање и социјалне иновације (ЕаСи). Овај програм јесте главни фонд ЕУ у области рада, запошљавања и социјалне политике, који је отворен и за државе кандидаткиње за чланство у ЕУ. Европска комисија директно је препоручила Влади Републике Србије приступање овом програму, у оквиру преговора о приступању Републике Србије ЕУ. Програм садржи три компоненте: Прогрес, ЕУРЕС и Микрофинансирање и социјално предузетништво.

- Компонента – Прогрес (61% буџета програма) ће подржавати пројекте којима се обезбеђује већа усклађеност и боља примена политика за које је надлежна Европска унија, и то: запошљавање, социјална заштита и социјално укључивање и услови рада.
- Компонента – ЕУРЕС (18% буџета програма) пружиће подршку Европској мрежи послова, као интернет порталу на којем се оглашавају радна места и потражња за радном снагом на нивоу целе ЕУ.
- Микрофинансирање и социјално предузетништво (21% буџета програма) представљају компоненту којој је циљ да повећа доступност микрофинансирања осетљивим групама и микро-предузећима и да повећа приступ финансијским изворима за социјална предузећа. Висина појединачних грантова за социјална предузећа износи чак до 500.000 евра.

Компонента ЕУРЕС веома је важна за Србију, будући да је приступање Европској мрежи послова једна од главних активности у процесу преговора са ЕУ, у оквиру поглавља 19. Напослетку, посебно значајна за Републику Србију је компонента Микрофинансирање и социјално предузетништво, будући да би тиме институције и организације из Србије по први пут добиле приступ једном извору финансирања ЕУ, намењеном за развој микрофинансирања и социјалног предузетништва.

Речник појмова²

Да се нејасни појмови разјасне а да неразговорни појмови постану разговорни, у овом речнику дајемо кратке дефиниције кључних појмова у вези с терминологијом социјалне економије и социјалног предузетништва.

Идеја савременог, социјалног предузетништва у Србији се појавила у оквиру културног и политичког приближавања Европској унији (ЕУ). Такође, негативни ефекти тржишне економије и социјално неодрживог модела економског раста наметнули су неопходност да се активирају инструменти који ће смањити давања државе, а повећати предузетништво у мање наглашеним тржишним условима. Повећање броја грађана који ће се самостално укључити у друштво последично би утицало и на друштвену кохезију, што је и један од императива европске заједнице истакнуте у Стратегији ЕУ 2020. **Стратегија паметног, одрживог и инклузивног раста (Европа 2020)** представља основни документ актуелног стратешког оквира (ЕУ). Усвајање овог документа представља покушај успешније координације економске и социјалне политике на нивоу ЕУ.

У поређењу с чланицама ЕУ, Србију одликује неколико специфичности: стопа ризика од сиромаштва међу запосленима релативно је висока, док је стопа ризика од сиромаштва за незапослене нижа од већине држава ЕУ.

Социјална искљученост јесте процес којим појединци и групе бивају истиснути из економског, политичког, културног или друштвеног система путем којих се интегришу у друштво.

То је процес кидања веза између појединца и шире заједнице, који се може одвијати у једној димензији друштва или у више њих (запошљавање, образовање, учествовање у политичком животу, друштвеним, културним активностима, мрежама социјалне бриге и подршке).

Социјална кохезија подразумева способност једног друштва да осигура добробит свим својим члановима, да сведе на минимум неједнакости и избегне поделе.

Ниједно друштво није у потпуности кохезивно; то је пре *идеал* којем свако друштво треба да тежи, одржавањем, побољшавањем и прилагођавањем променама које се дешавају у економској, социјалној и политичкој сфери.

Социјални капитал се односи на различите ресурсе – стварне или виртуелне – који омогућују појединцу или групи различите бенефите. Социјални капитал представља збир институција, односа и норми који подупиру друштво, а истовремено представља и сноп којим држи заједно, због чега је овај концепт битан за економски просперитет друштава и одрживи развој.

Социјална инвестиција користи се за описивање инвестиције у организације, чији циљ није превасходно финансијска зарада, него друштвени учинак. Ово је релативно нови појам, али се све више везује за тип инвестиције у организације које се постепено одвајају од донаторске помоћи, те теже ка економској самоодрживости.

Појам се користи и као назив за инвестиције које теже остваривању људског или друштвеног капитала.

Социјална иновација подразумева нове стратегије, концепте, идеје и организације које задовољавају различите социјалне потребе и оснажују цивилно друштво – од услова рада и образовања до развоја локалне заједнице и здравства. Овај појам подразумева иновацију која има социјалну сврху (као што су микрокредитирање, учење на даљину и социјално предузетништво – које није нужно иновативно, али може бити средство иновације).

Угрожене категорије становништва јесу групе људи које су социјално-економски угрожене због различитих друштвених околности и урођених или стечених карактеристика. Незапосленост је најзначајнији показатељ социјалне искључености.

² Појам је апстрактна или уопштена идеја и основни елемент тврдње и исказа.

Појам као концепт, може да има и шире значење у смислу једне идеје или више идеја о нечему, једном интерпретацијом или више њих, а може да буде и сложена структура.

Једнакост (шире значење) обухвата једнакост без обзира на род, расу, инвалидитет, сексуалну оријентацију. Све могућности морају бити једнако доступне и приступачне свим потенцијалним учесницима и постојеће иницијативе не смеју да имају негативан утицај на било коју угрожену групу.

Одрживи развој је начин на који су економски, социјални и еколошки делови нашег живота друштвено повезани. Њиме се остварују потребе садашњости, без угрожавања способности наредних генерација и остваривања њихових циљева.

Одговорност може да се дефинише као обавеза носилаца власти да полажу рачуне и да преузму одговорност за своје поступке. Појам „носиоци власти” односи се на оне који имају политичку и финансијску власт или неки други облик власти. Две главне области одговорности јесу државна одговорност (одговорност државних званичника и службеника) и корпоративна одговорност (одговорност приватних корпорација).

Друштвена одговорност подразумева приступ јачању одговорности који се ослања на ангажовање грађана односно према којем обични грађани односно организације грађанског друштва непосредно или посредно учествују у захтевању одговорности. Механизми друштвене одговорности, према томе, покрећу се на захтев и делују од дна према врху. За ове механизме понекад се користе и изрази „спољни” или „вертикални” механизми одговорности, за разлику од конвенционалних.

Јавно–приватно партнерство (*Public Private Partnerships* или *P3*) представља сарадњу државног и приватног сектора у области производње јавних добара или пружања јавних услуга.

Јавно–социјално–приватно партнерство (ЈСПП) – Предуслови за остваривање јавно–социјалног–приватног партнерства јесу: остваривање и спровођење друштвених циљева и задатака ради користи заједнице, подржавање средњорочних и дугорочних планова и циљева организација.

Међусекторска партнерства представљају међусекторски савез у коме су се појединци, групе или организације договорили у вези са следећим: заједнички рад на испуњењу неке обавезе или обављању одређеног посла; подела ризика, као и користи; редовно преиспитивање својих односа; ревидирање споразума ако је то неопходно.

Клаузуле од друштвеног значаја могу бити укључене у поступак јавних набавки или тендера и у том случају дају предност социјално и еколошки одговорним компанијама или пак социјалним предузећима. Клаузуле од друштвеног значаја врло често подржане су и стратешким документима о развоју заједнице, а најчешће се примењују у процедурама локалних самоуправа.

Компанија усмерена ка интересу заједнице јесте нови тип компаније, створене ради социјалних предузећа која желе да користе њихове ресурсе и профит зарад остваривања јавног добра. Компанија усмерена ка интересу заједнице у обавези је да подноси извештај независном регулаторном телу о свом доприносу заједници и начину укључивања интересних група у њихове активности.

Asset lock (забрана трансфера својине) и извештавање о доприносу заједници омогућавају то да ова врста компаније буде идеално средство за организације које желе да се помакну ка тржишту пружања јавних услуга.

Етичка куповина јесте захтев јавном сектору да обавља сопствене активности на етички начин. Све активности треба да буду засноване на принципу подржавања (непосредно или посредно) основних људских права или да активности имају најмањи могући негативни утицај по окружење.

Непрофитно – Термин непрофитно употребљава се за опис организација које су основане с циљем реинвестирања било којег новчаног **вишка** ради остваривања циљева организације. Придев *непрофитно* подразумева мотив оснивања организације, а не на њену способност да ствара новчану зараду. Термин се често користи као синоним за волонтерски рад.

Посредници социјалног предузетништва јесу организације које раде са социјалним предузећима у настанку, с намером да им помогну да се остваре као социјална предузећа.

Предузетник јесте појединац који стимулише економски раст, проналазећи иновативне и ефикасне начине у спровођењу пословних активности. Предузетник је физичко лице које је регистровано и које – ради стицања добити – у виду занимања, обавља све законом дозвољене делатности, укључујући уметничке и старе занате и послове домаће радности (нпр. филигранска делатност, опанчарска, грнчарска делатност)

Социјални предузетник јесте особа која препознаје социјални проблем и користи иновативне, предузетничке методе како би допринела позитивним социјалним променама у свом окружењу.

Социјална мрежа – социјална структура састављена од чворова које представљају појединци, групе или организације које остварују различите односе.

Социјално рачуноводство и ревизија – метода мерења социјалног и еколошког учинка организације, упоређивањем постигнутих резултата и постављених циљева, имајући у виду ставове свих заинтересованих група. Ова метода користи се да би се утврдило како организација остварује своје циљеве, као и услуге које пружа. Социјална ревизија подразумева и независно проверен извештај који показује колико је организација успешна у испуњавању друштвених циљева, вредности и обавеза.

Двострука и трострука вредност (*Double u Triple Bottom Line*) јесу термини који се користе у социјалном предузетништву, а односе се на мерење:

1. двоструке вредности (*Double Bottom Line*) – мерење финансијског резултата и социјалног импакта;
2. троструке вредности (*Triple Bottom Line*) – мерење социјалног, економског и еколошког импакта који социјално предузеће остварује. Овај концепт познат је и под скраћеницом – 3P: *People, Profit, Planet*.

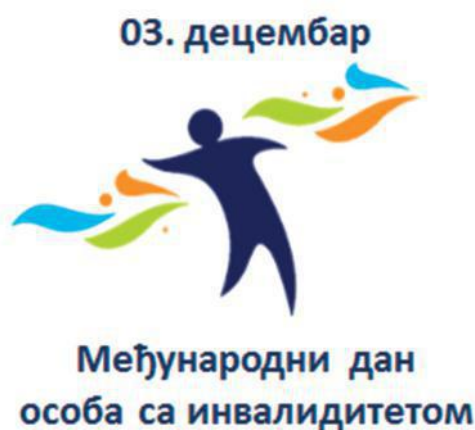
СПИСАК ПРЕДУЗЕЋА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ РЕХАБИЛИТАЦИЈУ И ЗАПОШЉАВАЊЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ - СА ВАЖЕЋОМ ДОЗВОЛОМ ЗА РАД -

	НАЗИВ ПРЕДУЗЕЋА	ДЕЛАТНОСТ ПРЕДУЗЕЋА
1.	„АТЛАНТИС“ д.о.о. Расинска 6, Ниш	Штампарске и књиговезачке услуге
2.	„АГРОПРЕРАДА“ д.о.о. Краља Петра Првог 118, Мала Крсна	Прерада и конзервисање воћа и поврћа
3.	GM ZP „АУТОМАТИК“ д.о.о. Љубомира Живковића Шпанца 111а, Барајево	Склапање полиестерских и пластичних ормана
4.	„БУДУЋНОСТ“ д.о.о. Драгачевска бб, Севојно	Услуге кројења и шивења, израда ХТЗ одеће, услуге веза, израда бетонских блокова, бехатон плоча, ивичњака, димњачких елемената, сечење и обликовање лима
5.	„ГОША СОЛКО“ д.о.о. Првог српског устанка 202, Смедеревска Паланка	Производња металних контејнера, пијачних тезги, лаких челичних конструкција за све намене, аутоприколица и свих других приколица; браварски и заваривачки радови
6.	„ГРАФОПРОМЕТ“ д.о.о. 19. октобра 2, Крагујевац	Офсет, дигитална и тампон штампа, корицење, трговина канцеларијским материјалима, израда рекламно-пропагандног материјала
7.	„ГЕПАРД-ВИС“ д.о.о. Кочи Ивана 2, Нови Сад	Производња ЛЗО опреме – обуће и одеће
8.	„D2 Multitask“ д.о.о. Цара Лазара 5-7, Београд	Маркетинг и ИТ услуге
9.	„ДЕС“ д.о.о. Кумодрашка 226, Београд	Производња разних производа од метала, хидрауличних црева за водовод
10.	„ДЕС“ д.о.о. Даничићева 11, Ваљево	Завршни занатски радови у грађевинарству
11.	„ДЕС“ д.о.о. Богдана Гарабантина 3, Нови Сад	Ентеријер: израда намештаја и опремање канцеларијског и стамбеног простора; Дезен: текстилни програм; Метал: производња производа од метала ;Реклама: штампа рекламног материјала, услуге штампе, фирмописачке и књиговезачке услуге, штампање застава и сл.
12.	„ДЕС“ д.о.о. Верушић 58, Суботица	Производња казана за ракију, колектора, котлића, прскалица и сечки за воће
13.	„ЕЛМОНТ“ д.о.о. Генерала Милојка Лешјанина 72, Ниш	Израда и одржавања уличне и јавне расвете, трафостаница, електроинсталација јаке и слабе струје, громобранских инсталација, одржавање електромотора и електромеханичких уређаја; извођење висинских радова, одгушивање испод пута, копање, затрпавање и равнање терена, површинска заштита металних и електростубова
14.	„Д.О.О. ЗАШТИТНА РАДИОНИЦА ЖЕЉЕЗНИЧАР“ Косовска 2-4, Суботица	Израда текстилних производа

15.	„ЗАСТАВА ИНПРО“ д.о.о. Косовска 4, Крагујевац	Израда ручних алата и металне галантерије, производња платформи за приступ особама са инвалидитетом, инвалидских колица, апарата за заваривање, дестиловане воде и антифриза, течности за прање ветробранског стакла и течности за кочнице, производња амбалаже од папира, картона и дрвета, крунских затварача за боце, птт сандучића за домаћинства, браварски и монтерски радови, машинска обрада делова, израда предмета од текстила
16.	„ИНВАЛ СТАТ“ д.о.о. Вука Караџића 616, Ковин	Производња металских конструкција и делова конструкција за силосе, израда континуиране опреме за пратећи транспорт и фабрике сточне хране
17.	„ITECCION“ д.о.о. Шандора Петефија 158, Панчево	ИТ развој, имплементација софтверских решења у домену многољудних окружења, управљање инфраструктуром и сервисима и ИТ безбедност
18.	„КОСМОС“ д.о.о. Светог Саве 16-18, Београд	Дизајн и припрема за штампу, офсет, типо, дигитална штампа, корицење, пластификација, савијање, биговање, штанцовање, аутоматско повезивање књига и часописа, штампање књига, монографија, часописа, брошура, албума за слике, амбалаже и др.
19.	„KS-SAFETY SHOES“ д.о.о. Марије Бурсаћ 38, Нови Сад	Производња обуће
20.	„Д.О.О. ЗАШТИТНА РАДИОНИЦА ЛИРА“ Милошевачки пут 34, Кикинда	Шивење радне и заштитне одеће од текстила и коже, шивење кожних заштитних делова одеће, одржавање хигијене пословног простора, парковско одржавање, сервис за прање веша
21.	„ЛОЛА ПРЕДУЗЕТНИШТВО“ д.о.о. Југословенска 2, Београд, Железник	Производња комплетне појединачне и комерцијалне транспортне амбалаже за прехранбену индустрију, индустрију обуће, одеће и фармације, производња образаца за финансијско пословање, регистратора, рекламног материјала од папира, коверти, производња смрзнутог лиснатог пецива, сервисирање противпожарних апарата
22.	„ЛАК ЖИЦА“ д.о.о. Зелени булевар 19, Бор	Производња дрвене и картонске амбалаже
23.	„МАК-ДИ“ д.о.о. Обилићева 13, Краљево	Графичка припрема, офсет, сито и дигитална штампа, израда картонске амбалаже, услуге дораде
24.	„МЕТАЛАЦ“ д.о.о. Ивана Милутиновића 28, Ниш	Производња челичних конструкција, металне галантерије и браварије
25.	„МАНЕВАР“ д.о.о. Илије Огњановића 16, Нови Сад	Производња радне одеће, производња ауто козметике и завршни радови у грађевинарству
26.	И.П.А. „МЕТАЛОПЛАСТИКА“ А.Д. Стопања	Производња амбалаже од дуване пластике, бризганих производа, термофирмираних производа, сигнирање производа методом сито и тампон штампе, штампање рекламног материјала
27.	„NOVITAS CONSULT“ д.о.о. Јанка Веселиновића 56, Шабац	Паковање и препакивање, сортирање воћа и поврћа и остале робе широке потрошње
28.	„OMNI S PLUS DOO“ Савски трг 7, Београд	Послови у области туризма
29.	„РЕНАР УР“ д.о.о. Радничка 24, Чачак	Дигитална колор штампа, склапање и дистрибуција спортских реквизита, гравирање плочица, израда пехара и медаља
30.	„PRO POZITIV“ д.о.о. Македонска 11/V, Београд	Истаживање тржишта и испитивање јавног мњења
31.	„ПЛОДОВИ ПАК“ д.о.о. Цара Лазара 193, Ковин	Паковање и складиштење воћа и поврћа, чување воћа и поврћа у УЛО коморама, неспецијализована трговина на велико, дистрибуција хране

32.	„ПОБЕДА ЗАРА“ А.Д. Рада Кончара 1, Петроварадин	Браварске и варилачке услуге, услуге сечења воденим млазом, израда ормана и полица
33.	„ПЛАСТ МЕТАЛ“ д.о.о. Доситејева 5/2, Краљево	Израда дечје конфекције, предмета од пластичних маса и браварске услуге
34.	„ПИРОТЕКС ТРИКО“ д.о.о. Николе Пашића бб, Пирот	Производња тканина вуненог типа, тепиха и прекривача за под, производња амбалаже и осталих производа од пластичних маса
35.	„СИЛОИН“ д.о.о. Дунавска 46, Ковин	Браварски и заваривачки поризводи и услуге, лаке конструкције, хале, производња бетона, контејнера, понтона, оребреног лима, ограда и капија, бродница и чамаца
36.	Д.П. „СЛОГА“ Јеврејска 24, Београд	Производња и уградња ПВЦ столарије
37.	„СТИЛ“ д.о.о. Панчевачка 122, Зрењанин	Производња обуће, заштитних рукавица и опреме за вариоце
38.	„СУНЦЕ ЦДП“ д.о.о. Панчићева 16, Београд	Пружање књиговодствених услуга
39.	„СУНЦЕ 021“ д.о.о. Војводе Путника 79, Сремска Каменица - Нови Сад	Завршни занатски радови
40.	„SDPS“ д.о.о. Тошин бунар 172, Београд	Комбиноване канцеларијско-административне услуге, књиговодство и финансије
41.	„УНИВЕРЗАЛ“ д.о.о. Индустријска бб, Лесковац	Израда предмета од пластичних маса, производња намештаја од дрвета
42.	„FREESTYLE TRADE“ д.о.о. Сланачки пут 129м, Београд	Производња свежих колача упакованих за продавнице и ринфузу за кантине и ресторане, производња смрзнутих торти и сладоледа
43.	„YUMCO PRIZOSI“ д.о.о. Радничка 5, Врање	Производња текстилне конфекције
44.	„ЧИКОШ ШТАМПА“ д.о.о. Ђевођијска 16б, Суботица	Штампање новина, школски програм, обрасци, аутобуске карте, производња рачуна, израда каталога, проспеката, рекламног материјала, штампање монографија, брошура, визит карти и сл.
45.	„ШУМАДИЈА“ д.о.о. Београдска 69, Крагујевац	Браварско-лимарски послови и услуге хладног цинковања и пластифицирања
46.	„ШКОЛСКА КЊИГА НС Д.О.О.“ Живојина Ђулума 32, Нови Сад	Гrafичко-штампарска делатност

**Плавом бојом означена предузећа која послују на територији АП Војводине*

Прописи...

Измена Правилника о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом .

Од 1. јануара 2017. године примењиваће се измене Правилника о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршења те обавезе ("Службени гласник РС", број 101/16).

На порталу Пореске управе, од 1. јануара 2017. године, налази се **упутство за послодаваце** о извештавању у електронском облику: (<http://www.neobiltent.com/poreska-uprava-objavila-korisnicko-uputstvo-za-elektronsko-podnosenje-izvestaja-o-izvršenju-obaveze-zaposljavanja-osoba-sa-invaliditetom>).

Једна од афирмативних новина се односи на повољност у избору извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом путем уговора о пословно-техничкој сарадњи, куповини производа или вршењу услуга са предузећем/има за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом.

Послодавци обавезу за једну особу са инвалидитетом (за 12 месеци и вредност од 20 просечних зарада) **сада могу извршити збиром више уговора од различитих предузећа** која имају статус предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање.

Ово ће сигурно одредити део послодаваца из приватног и јавног сектора да пронађу своје потребе и увиде друштвени интерес и тако директно подрже социјалну економију, као комплементарну привредну снагу.

У прилогу се налази **списак и делатност предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом** са важећом дозволом за рад .

Пракса је потврдила ...

Програми радног оспособљавања су најефикаснији, када се спроводе у радном амбијенту.

Радна способност је динамичка категорија, развија се, одржава или губи.

Изгубљена радна способност значи губитак ресурса а сваки губитак ресурса је трошак!

Да ли смо у ситуацији да правимо трошак, тако што не правимо избор да користимо ресурс?

Институције/организације/ привредни субјекти		Контакт особе	Контакти
1.	Покрајински секретаријат за привреду и туризам	Јасмина Станић	jasmina.stanic@vojvodina.gov.rs 021 487 42 50 www.spriv.vojvodina.gov.rs
2.	Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова	Јадранка Новаков	pssp@vojvodina.gov.rs www.socijalnapolitika.vojvodina.gov.rs
3.	Центар за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом НСЗ	Нада Арсенин	nada.arsenin@nsz.gov.rs 021 63 60 125 www.nsz.gov.rs
4.	ШОСО „Милан Петровић” Нови Сад	Мр Славица Марковић	skolamp@smp.edu.rs 021 66 16 366 http://www.dom.smp.edu.rs/ www.dom.smp.edu.rs
5.	Центар „Живети усправно”	Милица Мима Ружичић-Новковић	mima@czuns.org 021 66 10 120 www.czuns.org/sr
6.	УИПС – Удружење предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Републике Србије	Мирјана Пантелић	uips.office@gmail.com 011 616 90 01 www.uips.rs
7.	Унија послодаваца Војводине	Миљана Стојшић Стојановска	miljana@upv.org.rs 021 66 21 944 www.upv.org.rs
8.	Форум младих особа са инвалидитетом, Београд	Јована Кривокућа Миловановић	jovana.krivokuca@fmi.rs 011 32 20 632 www.fmi.rs
9.	Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду	Бојан Јаничић Стефан Савић	janicic@ff.uns.ac.rs stefan.savic@yahoo.com www.ff.uns.ac.rs
10.	Фонд „Европски послови”	Мина Радмиливић-Пјевац	radmilovic.pjevac@vojvodinahouse.eu 021 310 15 62 http://vojvodinahouse.eu/
11.	„Европски покрет” Србија	Дина Ракин	dina.rakin@emins.org 011 3640 174 http://www.emins.org/srpski
12.	Европски институт за истраживање задруга и социјалних предузећа, Италија	Александра Бобић	aleksandra.bobic@euricse.eu
13.	„Каспев” Кластер социјалног предузетништва Војводине	Синиша Тешић, Нина Барановски	sinisatesic@kaspev.net ninabaranovski@kaspev.net 063 524 587 http://kaspev.net/
14.	Факултет за економију и инжењерски менаџмент	Др Лазар Ожеговић	lazar.ozegovic@fimek.edu.rs 021 400 484 http://www.fimek.edu.rs/
15.	„Гоша Солко” д.о.о. Смедеревска Паланка	Софија Богдановић, Тијана Пајковић	sofija.bogdanovic88@gmail.com tijanapajkovic@gmail.com 026 319 981

МЕЂУСЕКТОРСКО ПАРТНЕРСТВО ЗА “ПАМЕТАН РАСТ” И “ОДРЖИВИ РАЗВОЈ” У 2017 ГОДИНИ

